

УДК 004.332.4:664

Галина Кучерук
(д.е.н., проф. каф. «Логістика»,
Державний економіко-технологічний університет транспорту, м. Київ)

Інна Поліщук
(магістр за спеціальністю «Економіка та підприємництво»,
Державний економіко-технологічний університет транспорту, м. Київ)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

В даній статті розглядається класифікація витрат підприємства, особливості управління витратами в процесі виробничо-господарської діяльності, а також запропоновано методи удосконалення організаційного процесу планування та контролю за витратами. Також у статті досліджується значення системи управління витратами підприємства та принципи, на яких вона ґрунтується. Розглянуто вимоги, які висуваються до системи управління з метою підвищення її ефективності. Визначено основні переваги використання удосконаленої системи управління витратами та етапи її впровадження. Представлена робота присвячена вдосконаленню управління витратами підприємства. Актуальність даної теми полягає в тому, що від ефективності системи управління витратами залежать фінансові результати діяльності підприємства в цілому. Саме тому сьогодні цьому питанню приділяється значна увага та здійснюється розробка заходів з підвищення ефективності управління витратами. В якості об'єкта роботи виступає процес формування витрат підприємства. В якості предмета дослідження є система управління витратами підприємства, як комплекс методів спрямованих на покращення діяльності підприємства.

Ключові слова: витрати, управління витратами, методи, принципи, завдання управління витратами підприємства, система управління витратами.

Galina Kucheruk
(Candidate of Economic Sciences, associate Professor of «Logistics»
State Economy and Technology University of Transport, Kiev)

Inna Polishchuk
(Master in «Economics and Entrepreneurship»
State Economy and Technology University of Transport, Kiev)

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT COST COMPANIES

This paper deals classification of costs considered enterprise cost management features in the industrial and economic activities, as well as the methods of improving organizational planning and cost control. Also, the paper examines the importance of enterprise cost management system and the principles on which it is based. Pozhlyanu to requirements that apply to management system to improve its efficiency. The main advantages of improved system management costs and the stages of its implementation. This work is dedicated to improving cost management company. The relevance of this theme is that the efficiency cost management system depend on the financial results of the company as a whole. That is why today this issue should be given considerable attention and the drafting of measures to improve management costs.

As the object of favor the formation of expenses on the example. As the object of study is the system of expenses, as a set of methods aimed at improving operations.

Keywords: costs, cost management, methods, principles, objectives of cost management enterprise system management costs.

*Галина Кучерук, д.э.н, доц., проф. каф. «Логистика»
(Государственный экономико-технологический университет транспор-
та, г. Киев)*

*Инна Полищук, магистр по сп. «Экономика и предпринимательство»,
(Государственный экономико-технологический университет транспор-
та, г. Киев)*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В данной статье рассматривается классификация расходов предприятия особенности управления затратами в процессе производственно-хозяйственной деятельности, а также предложены методы совершенствования организационного процесса планирования и контроля за расходами. Также в статье исследуется значение системы управления затратами предприятия и принципы, на которых она основывается. Рассмотрены требования, предъя-

вляемые к системе управления с целью повышения ее эффективности. Определены основные преимущества использования усовершенствованной системы управления затратами и этапы ее внедрения. Представленная работа посвящена совершенствованию управления затратами предприятия. Актуальность данной темы заключается в том, что от эффективности системы управления затратами зависят финансовые результаты деятельности предприятия в целом. Именно поэтому сегодня этому вопросу уделяется значительное внимание и осуществляется разработка мероприятий по повышению эффективности управления затратами.

В качестве объекта работы выступает процесс формирования затрат. В качестве предмета исследования является система управления затратами предприятия, как комплекс методов, направленных на улучшение деятельности.

Ключевые слова: затраты, управление затратами, методы, принципы, задачи управления затратами предприятия, система управления затратами.

Постановка проблеми. Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з використанням тих чи інших ресурсів: предметів праці, засобів виробництва, підприємницьких здібностей, інформації, що й призводить до виникнення витрат. Від ефективності системи управління витратами залежать фінансові результати діяльності підприємства в цілому. Саме тому сьогодні цьому питанню приділяється значна увага та здійснюється розробка заходів з підвищення ефективності управління витратами. Актуальність теми роботи полягає в тому, що однією з найважливіших і найскладніших проблем для підприємницьких структур є потреба вибору найкращого варіанта управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблеми систем управління витратами зробили вітчизняні вчені О.І.Маслак, С.Ф.Голов, А.В.Череп, Т.П.Карпова, О.С.Попов, Ю.М.Великий. Значний внесок у дослідження особливостей формування системи управління витратами у своїх працях здійснили вчені: Грещак М.Г., Давидович І.Є., Дем'яненко М.Я., Загородній А.Г., Карпова Т.І., Крушельницька О.В., Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Озеран В.О., Садовська І.Б., Цал-Цалко Ю.С. та ін. Згідно з представленими літературними джерелами реальним напрямом зменшення витрат є розробка системи управління ними.

Цілі статті. Головною ціллю дослідження є детальне вивчення та удосконалення системи управління витратами.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання:

- дослідити сутність, принципи та методи управління витратами підприємства;
- визначити методики формування витрат;
- розкрити зміст управління витратами підприємств й обґрунтувати необхідність активізації діяльності підприємств щодо формування і реалізації ефективної системи управління витратами;

Викладення основного матеріалу. Будь-яке підприємство – це складне поєднання різноманітних ресурсів, організованих і скоординованих з метою виробництва товарів і послуг. Підприємство орієнтується на досягнення високого або постійно зростаючого прибутку від реалізації. Одержання бажаного результату залежить

від трьох складових: витрат на виробництво і реалізацію продукції, планової ціни одиниці продукції і обсягу реалізації продукції. Таким чином, необхідно здійснювати постійний аналіз цих складових і визначати залежність між витратами, обсягом реалізації, ціною і прибутком підприємства, а також здійснювати пошук можливостей максимізації прибутку шляхом вибору найвигіднішого поєднання змінних і постійних витрат.

Управління витратами – це вміння економити ресурси і максимізувати віддачу від них.

Основною метою організації обліку витрат є створення інформаційної бази для здійснення аналізу витрат і прийняття відповідних управлінських рішень. Загальну схему управління витратами підприємства наведено на рис. 1

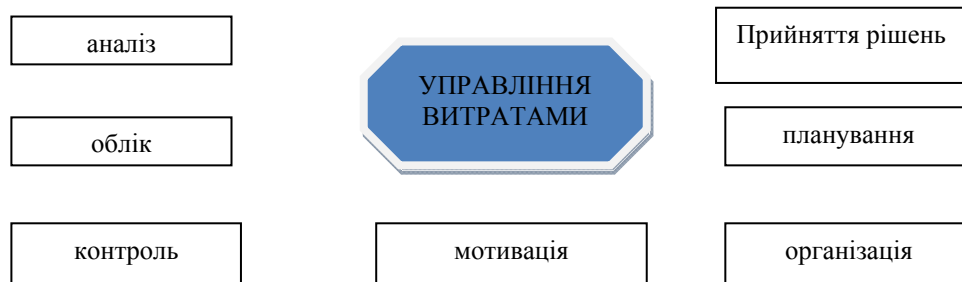

Рис. 1. Схема управління витратами на підприємстві

Усі вище перераховані функції взаємопов'язані між собою. Через це можна стверджувати те, що для успішного функціонування підприємства необхідно здійснювати усі ці основні функції.

Переваги ефективного управління витратами є:

- виробництво конкурентноздатної продукції за рахунок більш низьких витрат і, відповідно, цін;
- наявність якісної і реальної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позиції на ринку, порівняно з продуктами інших виробників;
- можливість застосування гнучкого ціноутворення;
- надання об'єктивних даних для складання бюджету підприємства;
- можливість оцінки діяльності кожного підрозділу підприємства з фінансової точки зору;
- прийняття обґрунтованих і ефективних управлінських рішень.

Що стосується контролю витрат, то тут має місце внутрішній контроль. Це комплекс бухгалтерського та управлінського контролю, що допомагає забезпечити відповідність рішень, що приймаються в організації, реалізації їх на практиці. Найбільш розповсюдженою технікою контролю витрат є затверджений статичний бюджет.

Серед величезної кількості підприємств України можна виділити три їх групи в залежності від того, як вони ставляться до управління витратами [50]:

1. Підприємства, які не рахують своїх витрат. На сьогоднішній день це невелика за чисельністю група.
2. Підприємства, головна ціль управління витратами для яких полягає у зниженні рівня витрат. Підприємства потрапляють до цієї групи через посилення

конкурентної боротьби на ринку, через зменшення прибутку, через виникнення збитків. Ця група в Україні на сьогоднішній день є найчисельнішою.

3. Підприємства, мета яких – це збільшення обсягів продажу. Сюди потрапляють підприємства, які стурбовані проблемою собівартості. Вони, пройшовши через первинну стадію оптимізації витрат, підходять до зниження і планування собівартості професійно, тобто вони застосовують для цих цілей спеціальні методики. Однією з таких методик є розрахунок рівня беззбитковості. На сьогоднішній день ця група підприємств є найменшою за чисельністю.

Визначення шляхів управління виробничими витратами – це багатоаспектна проблема, яка може мати безліч напрямів. Визначення пріоритетних напрямів у цій сфері зумовлене сучасними тенденціями розвитку і функціонування виробництва. Сьогодні такими тенденціями є:

- підвищення складності та якості продукції, що виготовляється;
- розширення та ускладнення процесів виробництва та робіт з обслуговування і управління виробництвом;
- автоматизація і механізація процесів;
- зниження трудомісткості виробництва;
- диверсифікація видів діяльності підприємств.

Система управління витратами має три аспекти: розроблення рішень (організаційний), реалізація рішень (мотиваційний), контроль (економічно-функціональний).

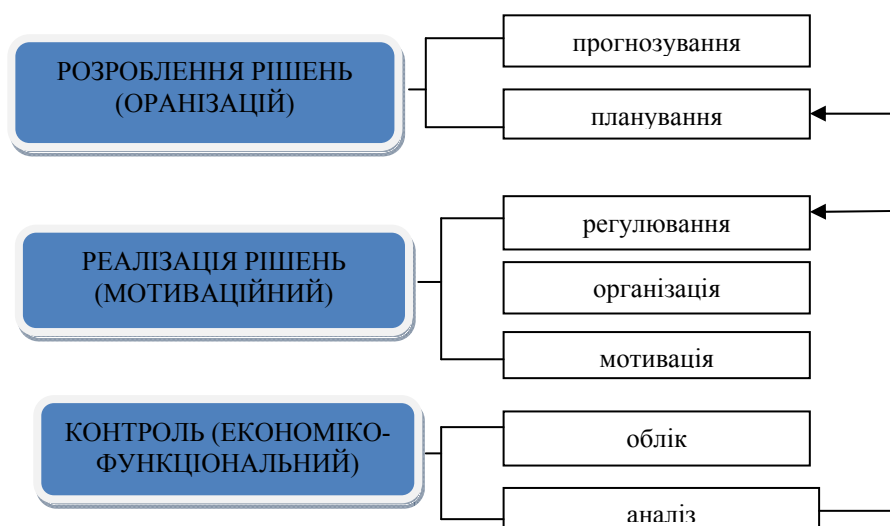

Рис. 2. Управлінсько-функціональний аспект системи управління витратами підприємства

Організаційний аспект системи управління витратами пов'язаний із встановленням місць формування витрат і центрів відповідальності за їх дотриманням та характеризується функціями організаційного циклу, такими як прогнозування та планування.

Мотиваційний аспект системи управління витратами полягає у спонуканні працівників до дотримання встановленого плановими завданнями рівня витрат за безперервного пошуку шляхів їх зниження та складається із блоків: регулювання, організації і мотивації.

Економіко-функціональний аспект системи управління витратами полягає у моделі формування витрат в рамках функцій економічного механізму підприємства (матеріально-технічне постачання, виробництво, збут, дослідження, розробки).

Економіко-функціональний аспект управління витратами полягає у комплексі робіт з управління витратами, які безпосередньо забезпечують цілеспрямоване формування витрат.

Основними елементами функціонального аспекту управління витратами є: планування; регулювання; облік; аналіз.

В сучасних умовах практично кожне підприємство повинно самостійно вирішувати питання стосовно управління витратами виробництва, визначати вимоги до ефективності їх здійснення тощо. Однак в усіх випадках має ставитись мета управління витратами виробництва і розроблятися завдання та заходи її реалізації. На основі вивчення теоретичних матеріалів і результатів діяльності провідних підприємств, на рис. 3 показана послідовність організації робіт, пов'язаних із формуванням вимог до управління витратами виробництва, розробкою і впровадженням системи управління витратами на підприємстві.

Рис. 3. Послідовність розробки і впровадження ефективної системи управління витратами виробництва

На першому етапі здійснюється передпроектне дослідження і визначається основна мета підприємства у сфері управління витратами виробництва. На цьому етапі необхідно проаналізувати реальний стан здійснення витрат виробництва на основних ділянках і підрозділах виробничих процесів, оцінити ефективність їх формування і обґрунтувати напрями підвищення ефективності управління ними. Реальний стан здійснення витрат доцільно визначити на базі інформації, яка надходить з центрів відповідальності за витратами виробництва.

На основі здійснення досліджень другого етапу на підприємстві повинна сформуватись повна інформація щодо реалізації напрямів удосконалення системи управління витратами виробництва, підвищення ефективності управління ними. Кінцевими матеріалами цього етапу мають бути визначення основних функцій управління витратами та їх завдань у підвищенні ефективності діючої системи управління витратами або забезпечення ефективності функціонування нової, спроектованої системи. В останньому випадку розробляється проект такої системи і подається до розгляду керівництву та власникам підприємства.

На заключному третьому етапі здійснюється впровадження нової або удосконаленої системи управління витратами виробництва. На цьому етапі має розроблятися план впровадження системи, в якому визначаються строки виконання основ-

них заходів і відповідальні особи. На нашу думку, доцільно створити робочу групу менеджерів, яка б відслідковувала процес впровадження системи управління витратами виробництва, оцінювала ефективність їх функціонування на етапі впровадження нових або модернізованих функціональних підсистем системи управління витратами виробництва. Ефективний процес управління витратами забезпечує не тільки зниження рівня витрат, а й розповсюджується на всі елементи управління. У системі управління витратами відбувається цілеспрямоване формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження.

Висновки та пропозиції. Важливою складовою системи управління витратами є їх облік, який відображає оцінку майбутнього стану витрат і фінансових результатів, надає можливість керівництву вносити корективи. Здійснення ефективного обліку витрат дає можливість точного відображення того, де були здійснені витрати і створює передумови для їх скорочення, а також допомагає керівництву виявляти ті підрозділи, які відповідальні за здійснені витрати. Удосконалення системи управління витратами націлене на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх витрат, планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і зниження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Процес управління витратами передбачає створення на підприємстві чіткої схеми класифікації витрат, яка є передумовою успішної організації планування, обліку, контролю та аналізу витрат. Необхідність постійного прийняття рішень, що стосуються ціни реалізації продукції, її номенклатури, асортименту та об'єму випуску і т.д., керівник підприємств створює необхідність планування та контролю за витратами. Планування витрат може попередити виробництво неприбуткової продукції. Важливим аспектом проведення ефективного планування витратами є формування на підприємстві системи норм витрачання всіх ресурсів: основних, допоміжних, матеріалів, енергії, праці тощо. У процесі управління витратами важливе місце посідає контроль витрат, який формує механізм оберненого зв'язку, ефективність якого може бути досягнена тільки шляхом порівняння фактичних витрат з відповідними плановими (нормативними) показниками-бюджетами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грещак М.Г., Гордієнко В.М., Коцюба О.С. та ін. Управління витратами : Навч. посіб. / За заг. ред. Грещака М.Г. – К.: КНЕУ, 2008 – 264 с.
2. Давидович І.С. Управління витратами: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008 – 320 с.
3. Дем'яненко С.І. Менеджмент аграрних підприємств / С.І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – 347 с.
4. Жовнірова М.В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах / М.В. Жовнірова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 19.2. – С. 126–132.
5. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах / О.В. Крушельницька // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 1. – С. 125 – 129.
6. Щєбликіна І. О. Управління витратами сільськогосподарських підприємств / І. О. Щєбликіна, З.В. Щєбликіна, Т. Р. Джемалядінова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(3). – С. 344-350.
7. Ясінська А. І. Сутність управління витратами на вітчизняних підприємствах / А. І. Ясінська // Вісник Національного університету Львівська політехніка. – 2007. – № 14 (594). – С. 357–360.

REFERENCES

1. Hreshchak, M.H. Hordiienko, V.M. Kotsiuba, O.S. and other (2008), Upravlinnia vytratamy, KNEU, Kyiv, Ukraine, p.264.
2. Davydovych, I.Ye. (2008), Upravlinniavytratamy, Tsentruchovoiliteratury, Kyiv, Ukraine, p.320.
3. Dem'ianenko S.I.(2005) Menedzhmentahrarnykhpidpriemstv, KNEU, Kyiv, Ukraine, p.347.
4. Zhovnirova M.V. (2010) «Improving cost management system in enterprises», National Forestry University Scientific Bulletin, vol. 19, pp.126-132.
5. Krushelnytska O.V. (2010) «Improving cost management system in enterprises», Bulletin ZHDTU, vol. 1, pp. 125 – 129.
6. Scheblykina I.O. (2013) «Cost management in agriculturalenterprises», Collected Scientific Papers Tauride AgrotechnologicalStateUniversity (economicsciences), vol. 1 (3), pp. 344-350.
7. Yasinska A.I. (2007) «Essencecostmanagementin national enterprises», National University of Lviv politehnika Bulletin, vol. 14, pp. 357-360.